

Joggyakorlat.

A magyar bíróság iurisdikciója és a békeszerződés. Alperesek 1920. február 28. napján eladták pozsonyi ingatlanukat egy pozsonyi házaspárnak a tehermentesítési kötelezettség vállalásával. Az ingatlan előző elidegenítési ügylete 1918. október 3-án kötött, illetve ekkor mutatott be az ügyletről felvett okirat illeték kiszabás végett a pozsonyi m. kir. adóhivatalnak. Utóbb a cseh hatóságok csehkoronában rótták ki az illetéket és vevő felperesek az eladót a cseh koronában kirótt illeték megfizetésére perelték. Eladó alperesek — győri lakosok — azt vitatták, hogy az igény a békeszerződés rendelkezései értelmében a Vegyes döntőbíróság hatáskörébe tartozik. A magyar bíróságok megállapították a saját hatáskörüket. A Kuria (P. V. 3540/1924.) alpereseknek a békeszerződés 231. és 239. §-ain alapított érvelésében találta helyesnek. A 231. §. alá a követelés nem esik, mert sem háboru előtti, sem nem háboru alatti követelés, hanem „az ellenségeskedések tényleges megszüntetése és a békeszerződés közötti időben“ keletkezett követelés. (Fölöttébb kérdéses, hogy a vegyes bíróságok gyakorlatában ez az idői korlátolás meg fog-e állni.) A 239. §-ra történt hivatkozással szemben a Kuria helyesen utal arra, hogy ez a szokás a szövetséges és társult hatalmak polgáraitra vonatkozik, nem pedig a volt magyar állampolgárokra, már pedig felperesek volt magyar állampolgárok. Ez az utalás teszi aktuálissá a békeszerződésnek a pervita anyagából úgy látszik kihagyott 254. §-át. A 231. §. is egyezően a 239. §-al a volt ellenséges államok alattvalóira vonatkozik, a volt magyar állampolgárokra az anyagi jogi rendelkezést nem a 231. §., hanem a 254. §. szabályozza.

A tanácsköztársaság közegeinek magánjogi felelőssége.

A Kuria P. VI. 5388/1924. sz. határozata a fenti kérdés tisztázására következő kijelentést tartalmazza: „A birói gyakorlatban kialakult és a fellebbezési bíróság által helyesen idézett jogelvek szerint az ugynevezett tanácsköztársaság szervei vagyoni felelősséggel csak egyéni ténykedésük alapján tartoznak, ha eselekvési körükben másokkal szemben úgy jártak el, hogy utóbbiaknak helyzetét súlyosbították és ez által azoknak vagyoni kárt okoztak és ha fellépésük elhatározó, parancsoló és követelő volt.“

Népköztársasági intézkedés érvénytelensége. Felperes volt vonatfékezőt a „Magyar kir. Államvasutak“ másodfoku fegyelmi bírósága az 1915. évi szeptember hó 18-án kelt 180/1915. szám alatt hozott határozatával árudézmálás (lopás) miatt az 1914. évi XVII. t.-cikk 31. §-ának 1., 2. e) pontja alapján a szolgálatból való elbocsátással büntette meg.

A felperesnek 1918. évi november havában beadott ujrafelvételi

kérése folytán folyamatba tett új eljárás rendén 1919. évi augusztus hó 11-én 20/1919. szám alatt hozott fegyelmi határozatból pedig kitűnik, hogy a fegyelmi bíróság az alap fegyelmi határozatnak a bűnösség megállapítására vonatkozó része hatályban tartása mellett felperest a szolgálati kötelességet is érintő „büncselekmény szolgálati vétsége”-ért pusztán az előléptetésre jogosító várakozási időnek két esztendővel való meghosszabbításával büntette, mert az 1915. évi fegyelmi tárgyaláson (elsőfokban) méltatott megélhetési viszonyokon kívül, — az indokok szerint — a büntetés kiszabásánál ezuttal alkalmazni kívánta, a MÁV. hivatalos lapjában 1919. évi márcus hó 17-én megjelent 8:41/1919. számú kegyelmi (amnestia) rendeletet, ennek „a rendeletnek szellemét.” Ez a rendelet, — amint szövege is mutatja — a háboru tartama alatt elkövetett fegyelmi vétség miatt jogerősen befejezett és elbocsátással végződött ügyben kegyelemként méltányosságából is megengedte volt az ügy ujrafelvételét és pedig úgy a rendes mint a külön fegyelmi bíróságok határozataival szemközt, még abban az esetben is, ha újabb bizonyítékok fel nem merülnek, de a háborus idők sajátos viszonyai a méltányosságot indokolják.

Új bizonyíték a felperes javára az ujrafelvételi tárgyalás rendén fel nem merült.

Kétségtelen tehát a felperest állásába visszahelyező ebből a fegyelmi határozatból, hogy az elsőfoku fegyelmi bíróság új határozatában kegyelmi intézkedést kíván gyakorolni és pedig a felhívott kegyelmi rendelet szellemében.

Mint hogy pedig az alkotmányosság helyreállításáról és az állami főhatalom gyakorlásának ideiglenes rendezéséről szóló 1920. évi I. t. c. 9. §-a értelmében kibocsátott 4214/1920. M. E. sz. rendelet az u. n. népköztársaság kormánya által kiadott lenti minisztertanácsi rendeletet, az annak alapján tett kegyelmi intézkedést érvénytelennek és ehhez képest a magyar vasutak hatóságainak és fegyelmi bíróságainak a rendelet alapján tett rendelkezéseit és hozott határozatait is hatálytalanoknak mondotta ki, a kegyelem érvénytelenségének a 4214/1920. M. E. rendelet 5. §-ának parancsoló rendelkezése szerint folyamánya, hogy az alperes MÁV. az érvénytelen kegyelem folytán a tényleges szolgálathoz visszavett felperes alkalmazottát azonnal elbocsátani volt köteles.

Következőképpen alperesnek az a ténye, hogy a felperes 1921. évi október havában szolgálatából elbocsátotta, nem volt szabályellenes, ennek a határozatnak szabályellenes voltát a felebbezési bíróság a felhívott 4214/1920. M. E. rendelet, mint törvényen alapuló anyagjogi jogszabály helytelen értelmezésével mondotta ki.

(Kuria 1925. szept. 1. P. II. 5787/1923. sz.)

V. ö. vezető cikkünket, amelynek ez a határozat érdekes kiegészítője.

Privilege és törvényes zálogjog. Egy Magyarország területén székhellyel bíró jogi személy még békeidőkből származó kötelezettségei tekintetében egyezséget kötött francia hitelezőivel. A jogi személy, amely nagy gazdasági erővel és szervezettel rendelkezik, hitelezőinek „lekötötte” üzemeinek bruttó bevételeit. A hitelezőkkel kötött egyezmény szövege